

Ганна Атрошчанка

ЛЕТУЦЕННІЦА

Вершы

Гомель
ААТ "Полеспечать"
2006

Ганна Атрошчанка — літаратар з зайздросным пісьменніцкім густам; яна аўтар некалькіх кніжак паэзіі і прозы. Асабліва ўдалымі, на мой погляд, атрымаліся кніжкі “Чырвоны рог” і “Сустрэча”. Па сутнасці: мініяцюры, вершы, якія складаюць змест названых зборнікаў, сцвярджаюць, што перад чытачом з’явіўся вопытны аўтар, чалавек, у якога значны жыццёвы і пісьменніцкі вопыт.

Як вядома, у наш нялёгкі час не так проста выдаць адну-другую кніжку. А вось Ганна Атрошчанка гэта зрабіла. Ды і спыняцца, як мне вядома, на паўдарозе не хоча. Дык пажадаем жа ей поспехаў у нялёгкай пісьменніцкай долі! Няхай творчы імпэт спадарожнічае гэтай няўрымслівай жанчыне!

Міхась Даніленка, празаік, журналіст

Ганна Мікалаеўна Атрошчанка нарадзілася на Гомельшчыне. Працавала на будоўлі, потым — карэспандэнтам, рэдактарам аддзела, намеснікам рэдактара ў газетах: “Вестник района”, “Гомельскі веснік”, “Сельмашевец”, “Советский район”. Аўтар зборнікаў паэзіі і прозы: “Асеннія мары”, “Жытнёвыя каласы”, “Сустрэча”, “Чырвоны рог” і іншых. Друкавалася ў мясцовых, рэспубліканскіх і расійскіх выданнях.

Член беларускага Саюза журналістаў, член Саюза пісьменнікаў.

РАНАК

Сонца коціцца па вёсцы,
Промні ззяюць на страсе.
Звонкі ранак адгалоскі
У прыполе прынясе.

Вунь рупліва гаспадыні
Статак гоняць за сяло.
У высокім небе сінім
Уздывае дзень крыло.

А вясковае прыволле
Сцежкай кліча да бяроз,
Дзе зялёнае раздолле
Адлюструе вербалоз.

ВЕСНІКІ ВОСЕНІ

Яшчэ шапочуць штось лясы,
Спяваюць песні птушкі ранкам,
Але няма былой красы,
Віецца жоўты ліст над ганкам.

Успыхнуць, нібы ў агні,
Асіны гнуткія, бярозы...
Касцёр рукамі ты крані —
І пырснуць восеньскія слёзы.

Відаць, прыйшла тая пара,
Калі вясёлкай свет палае,
Калі ля нашага двара
На струнах сэрца дождж іграе...

Ужо рудымі сталі сёлы,
Няўжо, няўжо прыйшла пара,
Калі малюнак невясёлы
Застыў самотна ля двара?

Калі сяляне змажуць колы,
І плуг закінуць да вясны,
І пафарбуе восень долы,
Зірне стамлёна ў твае сны.

А сонечны праменьчык кволы,
Як птушка, вып'е ўсю расу.
І, як жабрак, стаў ясень голы,
Змахнуў лісты, нібы слязу.

Дожджык падае з нябёсаў,
Быццам яблыкi ў траву.
Навяшчуе штосьці восень,
Затуманіць галаву.

І такім балючым стане
Раптам нашае жыццё...
Маладосці кветка вяне,
А наперадзе — асцё.

Што ты знайшоў каля парога?..
Ці, можа, дружа, што забыў?
Навошта гэты твой парыў?
Не кліча больш мяне дарога.

Зіма ўжо стукае ў акно...
Настойліва, халаднавата
Прыліпне снег да шкла, як вата,
І свету нават не відно.

Наўрад ці будзе нам лягчэй,
Калі прызнаюся ў каханні,
Калі ўранні, пры спатканні,
Не адвяду ўбок вачэй.

МАЙ

Ён адлюструе промні сонца,
Малое толькі прыгажосць,
Якая радуе бясконца,
Дзе кожнаму прытулак ёсць.

Май дорыць радасць адраджэння,
Каб кожны крыж цярпіва нёс.
...Жыццё — кароткае імгненне,
Дзе кожны тут — звычайны госць!

2006 г.

СОН

Вясна прыснілася сягоння:
Спяваў у садзе салавей.
Нябёсаў светлае бяздонне
Адлюстравіў блакіт вачэй.

Шапталі песню ціха травы,
Звінеў вясёлы рой стракоз.
Смяяліся чамусь дубравы,
Як ранак бег у вербалоз.

Таўкліся дзеткі каля рэчкі,
Вялі шумлівы карагод.
А дзень, падкраўся да мястэчка,
Каб лашчыць вёску і народ.

ЖНІВЕНЬ

Ходзіць бусел у пракосе,
Лета дзюбаю вітае.
Жнівень спелае калоссе
У снапок тугі збірае.

Карагоды водзяць хмары
Над яшчэ не зжатай нівай.
Асвятляе нашы мары
Васільковы шэпт шчаслівы.

ПРЫРОДЗЕ

Ты зачаруй мяне раздоллем,
Пяшчотай ціха затулі,
Каб толькі весела і вольна,
Гулі вясёлыя чмялі.

Каб чула я, як клікаў хтосьці
Сваю разлуку ці любоў,
Смяяўся, як у маладосці,
Адчуўшы водар каласоў.

Каб толькі звонкія матывы
Ліліся радасна наўкол,
Расінак светлых пералівы
Упалі песнямі на дол.

30.10.2002 г.

УЛЕТКУ

Чырванее рабіна,
Нібы тая дзяўчына...
Не чаруе ў лістоце
Песняй нас салавей.

Развітальна ківае
Тугім коласам ніва,
І самотна хавае
Васілёк сінь вачэй.

Па народных матывах

БЫЛЬ

Што стаіш каля броду
Задуменна, вярба?
І якога ты роду,
Бо заўсёды адна.

Ты, нібыта жанчына,
Каля светлай вады.
І куточак твой слынны,
Не імкніся туды.

Там уранні такая
У вадзе гэтай ціш,
Вадзянік уздыхае —
На яго не глядзіш!

Ён стары. Зусім белы...
Не сумуй давідна!
Бо, як яблык, няспелы,
Будзе горыч твая.

І галінкамі ціха
Слёзы вецер змахне,
Ты забудзеш пра ліха,
Усміхнешся вясне.

Паляціць голас звонкі,
Упадзе дзесь на плёс,
Маладзік сярпом тонкім
Памахае з нябёс.

...І чаму ты ўздыхаеш,
Горка плачаш, вярба?
Ты ж яго не кахаеш...
Дык навошта журба?

Мне, відаць, наканавана,
Ці планідай, ці, мо, лёсам?
За бугром, за акіянам
Не пабачу родных плёсаў.

Не пабачу родных плёсаў.
Засумую да знямогі...
Да заморскіх тых дзівосаў
Не ідуць чамусьці ногі.

Не ідуць чамусьці ногі...
Луг чужы зусім нямілы!
І чужыя мне дарогі
Не падораць болей сілы.

СЯБРОЎЦЫ

Людміла Мельнікавай

Каб чаравала прыгажосць
Жыцця нялёгкага, зямнога,
Каб бегла сцэжка ў маладосць
І ўспамінаў стала многа,

Каб хараство палёў жытнёвых
Настрой паднялі да нябёс,
І родны кут з лясоў хваёвых
Усмешку цёплую прынёс.

ПОДЫХ ЗІМЫ

Яшчэ далёка да зімы,
А сцэжка ў жыцце абарвецца...
Прыходзяць зноўку халады,
Туман ля сажалкі віецца.

Зірну на дрэвы і кусты,
Расінкі нібыта каралі.
Высокі бераг стаў пусты,
Цалуюць сёння яго хвалі.

На беразе, каля ракі,
Я лета звонкае гукаю...
Куды ж падзеліся шляхі,
Якія радуюцца маю?

ЛЕТУЦЕННІЦА

Я летуценніца, летуценніца...
У чым, скажыце, тут віна?
Хай мары зорачкамі сцелюцца,
Калі на вуліцы зіма.

Я летуценніца, летуценніца...
І горыч выпіта да дна.
Язык твой, любы, нібы мельніца,
Касцей у ім, відаць, няма.

Я летуценніца, летуценніца...
Пра гэта ведаю даўно!
На галаве маёй — мяцеліца,
А старасць стукае ў акно.

Я летуценніца, летуценніца...
Ты ў маладосць, мілы, зірні!
Няхай каханне наша вернецца,
Каб вішні ў садзе зацвілі.

Я летуценніца, летуценніца...
У чым, скажыце, тут віна?
Хай мары зорачкамі сцелюцца,
Калі на вуліцы зіма.

СУМ

Мілая матуля,
Восень на двары...
Хай мяне затуляць
Ад бяды сябры.

Ты казала: смерці
На людзей няма!
Дык няхай у сэрцы
Не жыве журба.

Шчэ й казала: ўвесну
Зацвітуць сады,
На зямлю, як песня,
Прыляціш тады.

Можа, зноў маўкліва
Прыйдзеш мне ў сны,
Каб жыла шчасліва
Усе свае дні.

...Што казаць? Пражыты
гады маладыя,
Змрокам апавіты
Дзянькі залатыя.

1999 г.

КАЛЯ АБРАЗКА

Дзіўюся на лік твой,
Святая Мадонна,
Адкрыю гарачы касцёр дабрыні,
Нібыта азёры, вочы бяздонныя,
Мяне, як малую,
Прылашчаць яны.

Зірну са слязамі
На Божую Маці,
Якая на свет
Нарадзіла Хрыста.

Мне шмат яшчэ слоў
Табе трэба сказаці,
Каб горыч і боль
Адалець я змагла...

ПЫТАННЕ

Скажы, Гасподзь, у чым віна,
Што так яго кахаю?
Сярод людзей заўжды адна...
І шчасцейка не знаю.

Куды ні кіну погляд свой —
Там мілага пабачу.
Даўно забыты голас твой,
Таму я горка плачу.

ТАБЕ

Я цябе ніколі не кахала!
І мяне за сэрца не ўзяло...
А каго кахала, то згадала,
Як мацней рабілася крыло.

Я не плачу болей, не сумую,
Хай, як дым, знікае мой адчай!
Вось вазьму — суседа зачарую,
Ты мяне, дурніцу, выбачай.

Не кажы мне пра каханне болей,
Не жадаю зведаць мора слёз.
Вунь, як ныюць грудзі горкім болем,
Працінае сэрцайка мароз.

РАЗЛУКА

Слёзы, горыч, асалода
Пацалункаў пры спатканні...
Мы не бачымся паўгода,
Я жыву адным чаканнем.

І, відаць, наканавана
Не сустрэцца нам ніколі.
На Купалле, на Івана,
Пашукаю лепшай долі.

БОЛЬ

Без цябе мне адзінока,
Плачу і сумую.
Мой каханы зноў далёка,
Голаса не чую.

Каб знайшла сабе я крылы —
Сёння б паляцела!
Над табою, мой ты мілы,
Пчолкаю звінела.

А мелодыя самотна
Птушкаю віецца,
Мне сягоння зноўку млосна,
Бо разбіта сэрца.

ЛІДЗІНА ПЫТАННЕ

Пародыя

*"Я б даганяла ўсе гады,
Свой лёс, як свой уласны цень,
Ды рэчка чысцінёй вады
Благаславіла кожны дзень".*

(Лідзія Возісава)

Куды знікае маладосць?
Скажыце праўду, людзі.
Яна ўжо рэдкі ў хаце госць,
Ці, мо, зусім не будзе?

Я ў Лебядзёўцы давідна
Блукаю каля гаю,
Складаю вершыкі адна
І маладосць гукаю.

Дагнаць бы ўсе мае гады,
Схапіць бы іх за грыву!..
І павярнуць, дзе зноў сады
Квітнеюць, нібы дзіва.

Не, я не буду сумаваць,
І наракаць на Бога.
Патрэбна толькі пакахаць
Мне хлопца маладога.

2005 г.

Забываю, забываю...
І слязіну, як палын,
З тваіх вуснаў я здымаю
На ўсялякі ўспамін.

Забываю, забываю...
Ці ж забуду цябе я?
Аднаго цябе кахаю,
Радасць горкая мая!..

Калі кахаеш, то жывеш!
Не забывай пра гэта.
Калі гняздо з любоўю ў'еш —
У сэрцы будзе лета.

Духаблічны Янус мажа
Мёдам ля мяне,
За плячыма — плётку звяза,
«Шэрай» назаве.

Не шукаю яму помсты,
Бога папрашу,
Пажадаю свайму монстру
Ратаваць душу!

КРЫЎДА

Пародыя

“Мяне забылі ўсе мужчыны...”

(Эма Усціновіч)

Мяне забылі ўсе мужчыны...
Сказаць хацела вам даўно.
Праходзяць міма яны чынна,
Нібыта я гляджу кіно.

Мяне забылі ўсе мужчыны...
Было б такое мне бяды!
Душа ўсё роўна не астыне,
У ёй заўжды цвітуць сады.

Мяне забылі ўсе мужчыны...
Ды я на гэта так скажу:
— Я помню ўсіх!
З тае прычыны
Пра іх я вершы напішу.

ПЕРАСЯЛЕНКА

Перасяленка, перасяленка...
Яна ж такая не адна!
Чарнобыльскімі элементамі
Пасыпана яе зямля.

У зоне засталася хата
І поле роднае навек.
У чым ты, цётка, вінавата?
Стары вязковы чалавек.

Хоць мае ў горадзе кватэру,
Суседзяў шмат і ёсць радня,
Але ніколі не паверу,
Што тут шчаслівая яна.

Пакінуўшы свой родны кут,
Нямала зведала ты гора...
Ці прыжывешся сёння тут?
Бо сніцца вёска, а не горад!

ВЯСКОВАЯ ГАРАДЖАНКА

Пародыя

*“Хоць я стала асобай даўно гарадскою,
Не змагло маё сэрца прыжыцца вась тут.
Па вясне асабліва не маю спакою,
Калі птушкі на вёску трымаюць маршрут”*

(Таіса Мельчанка)

Хоць даўно я гараджанка,
І звiла сваё гняздо!
А ў душы — ўсё ж сялянка,
І кірпатае дзяўчо.

Мне ў горадзе тужліва,
Верш не сядзе на чало.
Маркавічы — маё дзіва,
Мая песня і крыло.

Толькі там знайду натхненне
І душэўны свой спакой,
І шчаслівыя імгненні
Паплывуць ка мне ракой.

Калі трэба — зноў вясною
Адпачынак папрашу.
І з птушынай чарадою
Шмат я вершаў напішу.

7.10.2005 г.

ДЗІЧЦЫ

*“А я, знявераная — веру:
Веру ў хлеб надзённы свой...”*

(Ніна Шклярава)

А я, знявераная — веру,
Што свет напоўнен дабрынёй!
Я адчыню шырока дзверы,
Каб прадказаць сустрэчу з ёй.

А я, знявераная — веру:
Сапраўдныя вакол сябры!
Сяброўства наша на даверы
Квітнее, нібыта сады.

А я, знявераная — веру:
Усмешку мне падорыць лёс.
І думкі ўсе, што на паперы,
Душу ўзнямуць да нябёс.

А я, знявераная — веру:
У вокны промень зазірне.
Пастукае каханне ў дзверы
І застанеца у мяне.

ГІМН... САЛУ

Пародыя

*“Сала ёсць, то да палучкі
І без грошай пражывеш!
Я цалую салу ручкі
І складаю гэты верш”.*

(Мікола Старчанка)

На сваім вяку нямала
Кілаграмаў сала з'еў!
Усхваляю, хлопцы, сала,
Ад яго я маладзеў.

Не сяджу я на дыёце
І гарэлачку не п'ю.
Больш за ўсё, скажу, на свеце —
Сала нашае люблю.

Можа, скажаце, жартую,
Што такая ёсць любоў?
І ад жонкі сёння чую:
— Купляй салыца, любы, зноў.

Пацалую Валі ручкі,
Напішу ёй новы верш.
І скажу, што да палучкі
Адным салам пражывеш.

Я не зважаю на ўзрост,
Бо моцна закаханая
У тую вёску Перарост,
Што сэрцайку жаданая.

ПАРАДА

Трымайце ў чысціні сумленне,
Бо раз на свеце мы жывём!
Каб не кідалі ўслед каменне,
Каб не клялі радню і дом.

Успаміны, успаміны...
Куды дзецца мне ад вас?
Сэрца злеплена не з гліны:
Слова раніць кожны раз.

Ты не хваліся: грошай поўна!
І ад купюр трашчыць кашэль.
Наступіць час, калі няўмольна
Твой карабель сядзе на мель.

КАЛЯ МАГІЛКІ

Не рабі тут зла, прахожы!
У нябёсах будзеш гожа...
Цябе вельмі папрашу:
Памаліся за душу.

Я пяшчотна прытулюся
Да лістоў, суквеццяў.
І шчасліва засмяюся,
Што жыву на свеце.

Не глядзі на мяне ты з усмешкай,
Я даўно не твая, не твая!
А каханне было, як снег першы,
Пра які ўжо забылася я.

У думках вас я пацалую,
Прыцісну моцна да грудзей,
А вы кахаеце другую
І з кожным днём усё мацней.

Няхай кажуць злыя людзі:
Дабрыня мяне загубіць.
Зберагу набытак я,
Як і ўся мая радня!

За старою шэрай брамай
Затаілася істота,
Зазірне ў вочы прама,
Назавецца адзінотай...

Я сягоння жыву, бы ў няволі...
І сумую, і плачу штодня.
І навошта ссякаюць таполі?
Без якіх прыгажосці няма.

Бегла доля цераз поле,
Цераз рэчку, гай...
Мне патрэбны — хлеб і воля!
І мой родны край.

Шукала я папараць-кветку
Увосень, узімку, улетку...
На шчасце сабе, ці бяду?
Ніяк гэты цуд не знайду.

Задрамаў лясок маўклівы,
Не спявае птах даўно.
І, нібыта муж раўнівы,
Клён пастукае ў акно.

Прадаюцца на базары
Сёння многія тавары.
“Купім” шмат чаго вачыма,
Бо на гэта ёсць прычына.

Хай халодная завея
Не знішчае дабрыню,
А ў душы — жыве надзея,
Што сустрэнем зноў вясну.

Вас назваць матуляй мілай
Маё сэрца не дае!
Да плячэй бы прытуліла,
Так падобны на яе...

Павер нарэшце: ёсць шчэ сілы!
Надзея ёсць. І дабрыня.
А за плячыма — тыя крылы,
Што ўздываюць нас штодня.

2006 г.

ЖАРТ

О, як хвалююць вас абцасы,
Жаночы рогат з-за вугла.
Гатовы несці вы “ў масы”
Дабро, якога ў вас няма...

СКАРГА МУЖЧЫНЫ

Зноў працую, быццам вол,
На праклятай дачы,
А як сяду я за стол —
Жонка горка плача...

Нам ранавата яшчэ ў вырай!
Спяшацца ў іншы свет не трэба...
Жыццё нам дадзена, як міласць,
Яго цані, як бохан хлеба.

Калі цвілі нашы сады,
Маланка вэлюм з іх зрывала...
Да ног маіх тады ўпала
Слязінка з неба — знак бяды.

Туман прысеў на галаву,
А я не веру ў гэта!
Слязінка падае ў траву —
Там зёлкі клічуць лета...

Успомню вербы, а затым —
І Доўгінькі, і поле...
Пасёлак знік той назусім...
Не ўбачу яго болей!

А ў памяці шуміць лясок,
Сказаць яшчэ вам мушу:
Туды прыеду я здалёк
Паслухаць спевы птушак.

Я перайду знаёмы мост
І грэблі пакланюся,
Зірну самотна на пагост...
І Богу памалюся.

Дзяцінства так даўно было!
А старасць — у дарозе...
Але знайду сваё вясло
Наперакор трывозе.

2005 г.

Эх, гадочкі маладыя,
Нібы кветкі палявыя!
Адцвілі, але вясною
Цалаваліся з расою.
Так і нашае жыццё,
Не канула ў небежцё!

ВЫСНОВА

У вершах ёсць зачараванне,
І нейкі сум, і асалода,
І нават горкае расстанне
Адкрыць дазволена з нагоды.

І нават горыч, і слязінку,
Што яснай зорачкай зазьяе...
Яшчэ надзею-павуцінку,
Якая з яваю яднае.

2006 г.

Трэба людзям усміхацца,
Сеяць толькі дабрыню.
І на Бога спадзявацца,
Багародзіцу сваю!

Змест

Ранак	4
Веснікі восені	4
Ужо рудымі	5
Дожджык падае	5
Што ты знайшоў	6
Май	6
Сон	7
Жнівень	7
Прыродзе	8
Улетку	8
Быль	9
Мне, відаць	10
Сяброўцы	11
Подых зімы	11
Летуценніца	12
Сум	13
Каля абразка	14
Пытанне	14
Табе	15
Разлука	15
Боль	16
Лідзіна пытанне	16
Забываю	17
Калі кахаеш	18
Духаблічны Янус	18

Крыўда	18
Перасяленка	19
Вясковая гараджанка	20
Дзічцы	21
Гімн... салу	22
Я не зважаю	23
Парада	23
Успаміны	23
Ты не хваліся	23
Каля магілкі	24
Я пяшчотна	24
Не глядзі	24
У думках	24
Няхай	24
За старою	25
Я сягоння	25
Бегла доля	25
Шукала	25
Здрамаў	25
Прадаюцца	26
Хай халодная завея	26
Вас назваць	26
Павер	26
Жарт	27
Скарга мужчыны	27
Нам ранавата	27
Калі цвілі	27
Гуман прысеў на галаву	28
Эх, гадочки	29
Выснова	29
Грэба людзям усміхацца	29